

**Naimanbayev Almas Abdimanapuli'nin "6D011700-Kazak Dili ve Edebiyatı" dalında doktora derecesi için hazırlanan "Lise Çağındaki Modern Kazak Hikayelerinde Efsanevi Motiflerini Öğretme Metodolojisi" konulu tez çalışmasına yönelik yurtdışı danışmanın
REFERANSI**

Küresel eğitim alanında, tüm uygar ülkeler eğitime yönelik olarak büyük sorumluluklar almaktır ve geleceğin uzmanları olacak kişilerin modern yeniliklerle donanmış, bağımsız olarak görüş bildirebilen, bir çok yönde gelişmiş, değişen bir toplum ortamında kararlar alabilen bireyler olarak yetiştirmelerine odaklanmaktadır.

Her devletin uygar ülkeler arasındaki yeri eğitim gücüne bağlıdır. Bu doğrultuda bugün Kazakistan eğitim sisteminin dünya eğitim sistemi içerisinde yeni bir yapısal karakter kazandığı bilinmektir. Bu durum bologna süreci de dahil olmak üzere uluslararası düzeyde modern eğitimin geliştirilmesine yönelik reformların hızlı gelişimi ile kanıtlanabilir. Bununla birlikte eğitim felsefesinin ve metodolojisinin yeni bir yönde ele alınması, disiplinler arası eğitim içeriğinin yapısal olarak değişmesi, yapıcı öğretim yöntemlerinin uygulanması, yüksekokretim kurumlarında özellikle Kazak edebiyatı disiplininin incelenmesi ihtiyacını doğurmaktadır. Bu ihtiyacı yönelik olarak doktora öğrencisi Almas Abdimanapuli'nin 'Lise Çağındaki Modern Kazak Hikâyelerinde Efsanevi Motiflerini Öğretme Metodolojisi' konulu araştırma tezi güncel ve ilgi çekici özellikler taşımaktadır. Bu özelliklere baktığımızda her şeyden önce Kazak nesri, dünya sanat düşüncesinin bugüne kadarki gelişimi ile süreklilik içinde değerlendirilmesi sonucunda yüksekIMUM noktalarına ulaşmıştır. Dünya edebiyatındaki genel konular Kazak edebiyatına da yansımıştır. Ayrıca Kazak edebiyatıyla Türk edebiyatı arasında birçok derin bağlantı yer almaktadır. Özellikle eski çağ edebiyatında pek çok ortak olay örgüsü, ayrıntı ve karakter vardır. Örneğin Dede Korkut efsanesi Türk edebiyatında da ortak bir unsurdur. İkinci olarak ise, yeni teknolojilerle öğretim konusu her iki ülkede de günümüzün ana konularından biridir. Bununla birlikte, yaratıcı meşruiyetin en önemli gereksinimlerinden birinin, Kazakistan'da ancak son zamanlarda üstlenilen her ulusal edebiyatın benzersiz özelliklerine, yeniliğine, türüne ve öğretimi konusuna derinden dikkat etmek olduğu bir sır değildir. Bu nedenle, XX yüzyılın başlarında ilk kez ortaya çıkan etnografa ve folklorik motifleri keşfederek, Kazak ülkesinin bağımsızlığında bile geleneksel kurguya geri döndüğünü ve onu sanatsal ufkunu genişletmenin yollarına dönüştürdüğünü keşfederek, farklılaşmanın zamanın idealleriyle uyumlu görevlerden biri olduğunu anlıyoruz. Ancak bu şekilde Kazak hikâyeleri de dahil olmak üzere Kazak edebiyatının kadim arkaik toplu düşündeden folklorik şairsel düşünceye ve oradan yazarın bireysel düşüncesine kadar olan gelişim aşamalarını tespit etmek mümkündür.

Tez çalışmasının *gündelliği*, modern metodolojik bilimde, modern Kazak romanlarındaki efsanevi motiflerin ilk kez çalışmasının geniş bir bilimsel, teorik ve metodolojik bakımdan incelenmesidir.

Doktora öğrencisi Almas Abdimanapuli, konuya ilgili Kazak ve yabancı bilim insanların felsefi, psikolojik ve pedagojik çalışmalarını incelemiştir, ulusal edebiyatın gelişme düzeyini, modern sanatsal nesirde mitlerin ifadesini bilimsel olarak ayırt edebilmiş ve bu soruna yeni bir yaklaşım getirerek efsanevi-mitsel motiflerin sanatsal bütünlüğünün ifadesinde büyük önem taşıdığını göstermiştir.

Tez çalışması 3 bölümünden oluşmaktadır. Üçüncü bölümde, araştırmacı 'Modern Kazak romanlarındaki efsanevi motifler ve öğretimi' disiplinin içeriğini sunmaktadır. 2 kredilik seçmeli ders iki modüle ayrılmıştır. Birinci modülde "Kazak folklorunda mit ve mitolojik kavamlar" teorik olarak ele alınmış, ikinci modülde ise Kazak hikâyelerinde efsanevi motiflerin etkili öğretim yollarının öğretimi sorununa ağırlık verilmiştir. Bu seçmeli ders, Kazak dili ve edebiyatı dersinin gelecekteki öğreticilerine ve filolog-edebiyat uzmanlarına, edebi eserlerdeki sanatsal araştırmaları ve akımları, yenilikçi yönleri, yenilik ve gelenek arasındaki ilişkiyi tanımlayabilmeyi öğretir. Modern Kazak hikâyelerinde efsanevi motiflerin tanımlanması, öğretimin ilgililik düzeyini, konuya olan ilgiyi geliştirerek aynı zamanda Kazak edebiyatının konu içeriğinin önemini arttırır.

Öyküler de dahil olmak üzere nesir eserlerin analizi, zamanın, toplumun, bireyin, durumun ve karakterin doğasının, ulusal bilincin, felsefi düşüncenin, psikolojik önemin, pedagojik temelin yollarını belirleyen bir araştırma çalışmasının sonuçları "Kazak sözlü sanatı", "Antik edebiyat", "Modern Kazak Edebiyatı", "Modern edebi süreç", "Edebiyat teorisi", "Kazak edebiyatı öğretim metodu" gibi alternatif disiplinlerde, özel ders ve seminerlerde kullanılabilir.

A.A Naimanbayev'in "6D011700-Kazak Dili ve Edebiyatı" dalında doktora derecesi için gerçekleştirmiş olduğu "Lise Çağındaki Modern Kazak Hikâyelerinde Efsanevi Motiflerini Öğretme Metodolojisi" konulu tez çalışması bağımsız, tamamlanmış ve güncel özellikler taşıyan bir bilimsel çalışmadır. Tez sonuçlarının içsel istikrarı bilimsel aparata, giriş bölümünde ve sonuçlarına yansır, araştırma materyalleri bütünlük, mantıksal tutarlılık ile sağlanır. Tez çalışmasının bölümleri birbirile yakından ilişkilidir ve birbirlerini sistematik hale getirir. Elde edilen sonuçlar, hipotezlerin gerekçesi ile çalışmanın amaçlarını ve hedeflerini ele almayı amaçlamaktadır.

Tez çalışmasının ana koşulları, bulgular ve sonuçları bilimsel makale olarak uluslararası ve yerel bilimsel uygulamalı konferanslarda, Scopus Bilgi Tabanına göre sıfır puanda olmayan etki faktörüne sahip uluslararası bilimsel dergilerde (Cypriot journal of educational Sciences), Eğitim ve Bilim Kontrol Komitesi tarafından önerilen dergilerde, bilimsel dergilerde, basılı yayılarda yayınlanan metodolojik talimatlara ve okulların metodolojik konseylerine yansımıştır. Tezin içeriğine göre 10 bilimsel makale yayınlanmıştır.

Bu nedenle, yukarıdaki gereklere dayanarak, Naimanbayev Almas Abdimanapuli'nin "6D011700-Kazak Dili ve Edebiyatı" dalında doktora derecesi için hazırlanan "Lise Çağındaki Modern Kazak Hikâyelerinde Efsanevi Motiflerini Öğretme Metodolojisi" konulu tez çalışmasının, savunulabileceğini mümkün buluyorum.

Prof. Dr. Mehmet Akif SÖZER
Yurtdışı danışmanı

**Шетелдік кеңесшіден Найманбаев Алмас Эбдіманапұлының
«Жоғары мектепте қазіргі қазақ повестеріндегі мифтік сарындарды
окыту әдістемесі» атты тақырыптағы «6D011700-Қазақ тілі мен
әдебиеті» мамандығы бойынша философия докторы /PhD/ дәрежесін алу
үшін жазылған жұмысына**

ПІКІР

Әлемдік білім кеңістігінде өркениетті елдердің барлығы білім беру саласына үлкен жауапкершілікпен қарап, болашақ мамандардың жан-жақты дамыған, өзгермелі қоғам жағдайында өзіндік пікір айтып, шешім қабылдай алатын, заманауи инновациялармен қаруланған тұлға ретінде қалыптасуына айрықша мән береді. Бұғандегі өркениетті елдер катарынан орын алу әр мемлекеттің білімінің беріктігіне байланысты болатындықтан, қазақ елінің білім беру жүйесі де әлемдік деңгейге сай жаңа құрылымдық сипат алып жатқаны белгілі. Бұған заманауи білімді халықаралық деңгейде дамытудың бағыттарына арналған реформалардың, соның ішінде Болон үрдісінің қарқынды дамуы дәлел бола алады. Осы ретте Қазақстанда білім философиясы мен әдіснамасының жаңа бағытта қарастырылуы, пәндер бойынша берілетін білім мазмұнының құрылымдық өзгеруі, оқытудың сындарлы әдістерінің қолданылуы жоғары оқу орындарында гуманитарлық пәндерді, атап айтқанда қазақ әдебиетін жаңаша оқытуды қажет етіп отырганы белгілі.

Докторант Алмас Эбдіманапұлының «Жоғары мектепте қазіргі қазақ повестеріндегі мифтік сарындарды оқыту әдістемесі» атты зерттеу жұмысы ете өзекті және қызық тақырып. Олай деуге бірнеше негіз бар. Ең алдымен, осы уақытқа дейін бүкіл әлемдік көркем ой дамуымен сабактастықта караудың нәтижесінде қазақ прозасы биік белестерге жетті. Әлемдік әдебиеттегі ортақ сюжеттер қазақ әдебиетінде де көрініс тапты. Түрік әдебиетімен де терең байланысатын тұстары жетерлік. Әсіресе, ежелгі дәуір әдебиетіндегі ортақ сюжеттер, детальдар, кейіпкерлер көп кездеседі. Мәселен әдебиеттегі ортақ сюжеттер, детальдар, кейіпкерлер көп кездеседі. Мәселен Қоркыт ата туралы аңыз жалпы түркі жұртына ортақ. Екіншіден, жаңа технологиялармен оқыту мәселесі екі елде де бұғынгі құннің басты тақырыбы. Алайда шығармашылық зандылықтың маңызды талаптарының бірі – әрбір ұлттық әдебиеттегі қайталанбайтын ерекшеліктеріне, жаңашылдығына, жанрына және оны оқыту мәселесіне тереңдей мән беру Қазақстанда соңғы жылдары ғана қолға алынып жатқаны жасырын емес. Соңдықтан да қазақ елі XX ғасыр басында алғаш көрініс тапқан этнография мен фольклорлық сарындарға тәуелсіздік тұсында да дәстүрлі көркем әдебиеттің қайта оралып, оны өз көркемдік көкжиегін кеңейтудің амал-тәсілдеріне айналдырып отырганын ашып көрсете отырып саралау – заман мұраттарымен үндесіп жатқан міндеттердің бірі деп түсінеміз. Сол арқылы ғана қазақ әдебиетінің, соның ішінде қазақ повестеріндегі көне архаикалық ұжымдық ойдан

фольклорлық поэтикалық ойлауға, одан жеке автордың даралық ой-сезіміне дейінгі даму сатыларын айқындауға болады.

Диссертациялық жұмыстың *дәйектілігі* қазіргі әдістеме ғылымында қазіргі қазақ повестеріндегі мифтік сарындарды оқыту алғаш рет кең көлемде жан-жақты ғылыми-теориялық, әдіснамалық, әдістемелік түрғыдан көтерілуінен танылады. Ізденуші зерттеу мәселесіне қатысты қазақстандық, шетелдік ғалымдардың философиялық, психологиялық және педагогикалық еңбектерін зерделеген.

Докторант Алмас Әбдіманапұлы ұлттық әдебиеттің даму деңгейін, қазіргі көркем прозадағы мифтердің көрінісін ғылыми бағытта саралап, бұл мәселеге жаңа көзкарас білдіру арқылы аныздық-мифтік сарындардың күллі көркемдік тұтастықты танытуда үлкен маңызға ие екендігін көрсете білген. Диссертациялық жұмыс үш тараудан тұрады. Ізденуші үшінші тарауда «Қазіргі қазақ повестеріндегі мифтік сарындар және оны оқыту» пәнінің білім мазмұнын ұсынады. 2 кредитке негізделіп жасалған тандау пәні екі модульге бөлінген. Бірінші аралықта «Қазақ фольклорындағы миф пен мифологиялық түсініктер» теориялық түрғыда қарастылса, ал екінші модульде «Қазақ повестеріндегі мифтік сарындарды оқытудың тиімді жолдары» деп оқыту мәселесіне мән берілген. Аталған элективті курс болашақ қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімдерінің, филолог-әдебиетші мамандардың әдеби шығармалардағы көркемдік ізденістер мен ағымдарды, жаңашыл бағыт-бағдарларды, жаңашылдық пен дәстүр аракатынасын анықтай алуына үйретеді. Қазіргі қазақ повестеріндегі мифтік сарындарды анықтай отырып оқытудың өзектілігін, пәнге деген қызығушылығын дамытады деп ойлаймын және қазақ әдебиеті пәнін оқытудың маңыздылығын арттырады. Прозалық шығармаларды, оның ішінде повестерді талдау уақыт, қоғам, адам, жағдай мен кейіпкер мінезі, ұлттық сана, философияқ ой, психологиялық маңыз, педагогикалық негіз жолдары анықталатын бұл ғылыми зерттеу жұмысының нәтижелері қазақ еліндегі бакалавр дәрежесіндегі филолог студенттер оқытын «Қазақ халық ауыз әдебиеті», «Ежелгі дәуір әдебиеті», «Қазіргі қазақ әдебиеті», «Қазіргі әдеби процесс», «Әдебиет теориясы», «Қазақ әдебиетін оқыту әдістемесі» пәндеріне альтернативті пән, арнаулы курс, семинар жүргізуде пайдалануға болады.

А.А. Найманбаевтың «6D011700-Қазақ тілі мен әдебиеті» мамандығы бойынша PhD докторы дәрежесін алу үшін ұсынған «Жоғары мектепте қазіргі қазақ повестеріндегі мифтік сарындарды оқыту әдістемесі» атты диссертациялық жұмысының ғылымилығы мен көкейкестілігіне күмән келтірмейді. Диссертациялық жұмыс аяқталған, дербес орындалған ғылыми жұмыс болып табылады. Диссертация нәтижелерінің ішкі тұрақтылығы кіріспедегі ғылыми аппаратында, бөлімдерінде және тұжырымдарында көрініс тапқан, зерттеу материалдары тұтастырылғымен, логикалық бірізділігімен қамтамасыз етілген.

Диссертациялық жұмыстың бөлімдері өзара тығыз байланысты және бірін-бірі жүйелеп негіздейді. Алынған нәтижелер койылып отырған

болжамдарды негізде, зерттеудің мақсаты мен міндеттерін шешуге бағытталған.

Диссертацияның негізгі қагидалары, нәтижелері, тұжырымдары мен қорытындысы, зерттеу мәселесінің шешімі зерттеудің негізгі қагидалары ғылыми баяндама түрінде халықаралық және республикалық ғылыми-практикалық конференцияларда, Scopus (*Cypriot journal of educational Sciences*) ақпараттық базасының деректері бойынша нөлдік емес импакт-факторы бар халықаралық ғылыми журналдарында, ҚР Білім және ғылым саласындағы бақылау Комитеті ұсынған журналдарда, халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдарында, алыс-жақын шетелдік конференция материалдарында көрініс тапқан. Диссертация мазмұны бойынша жалпы саны 10 ғылыми мақалалар жарияланған.

Сонымен, жоғарыда айтылғандардың негізінде ұсынылып отырған ғылыми зерттеудің орындалу деңгейі, теориялық және практикалық маңыздылығы Найманбаев Алмас Әбдіманапұлының «6D011700-Қазақ тілі мен әдебиеті» мамандығы бойынша PhD докторы дәрежесін алуға дайындалған «Жоғары мектепте қазіргі қазақ повестеріндегі мифтік сарындарды оқыту әдістемесі» атты диссертациялық жұмысын қорғауға ұсынуға болады деп есептеймін.

Шетелдік кеңесші:

**Доктор, доцент
Мехмет Акиф Созер
Гази университеті
Педагогика факультеті
Анкара/Түркия**

Республика Казахстан, город Алматы.

Десятое ноября две тысячи двадцать второго года.

Текст-перевод документа с турецкого языка на казахский язык выполнен
переводчиком Бюро переводов ТОО «Anisa Translation Group» гр.

Конысбаевой Асель Нурбековной.

Подпись Асель Нурбековна Конысбаева

Установлено и
выполнено
51 номер
МН

